

Блок 1. Історичні умови формування української державності

Урок 6. Люблінська та Берестейська унії. Литовські статuti. Магдебурзьке право. Православні братства

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

Головна думка

У XVI ст. українські землі пережили глибокі зміни: Люблінська унія передала значну їх частину під владу Польщі, Берестейська унія розколола церковне життя, а міське самоврядування, братства і право стали засобами самоорганізації суспільства.

На уроці потрібно зрозуміти	Після уроку студент/студентка зможе
Люблінська унія і Річ Посполита; Литовські статuti та право; Магдебурзьке право в містах; Берестейська церковна унія.	пояснювати ключові поняття; називати основні дати; аналізувати причини й наслідки; робити короткий історичний висновок.

Дата	Що запам'ятати
1529, 1566, 1588	Литовські статuti.
1569	Люблінська унія.
1586	Львівське Успенське братство отримало ставропігію.

Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.

1. Карта уроку: логіка вивчення теми

Крок	Питання уроку	Що потрібно запам'ятати
1	Люблінська унія і річ посполита	причини → перебіг → наслідки → значення
2	Литовські статuti та право	причини → перебіг → наслідки → значення
3	Магдебурзьке право в містах	причини → перебіг → наслідки → значення
4	Берестейська церковна унія	причини → перебіг → наслідки → значення
5	Православні братства і захист культури	причини → перебіг → наслідки → значення

Проблемне питання

Яке значення мала тема «Люблінська та Берестейська унії. Литовські статuti. Магдебурзьке право. Православні братства» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

Поняття	Навіщо потрібне на уроці
Люблінська унія	допомагає точно пояснити явище: об'єднання Польщі й Литви в Річ Посполиту 1569 р.
Берестейська унія	допомагає точно пояснити явище: створення греко-католицької церкви 1596 р.
Магдебурзьке право	допомагає точно пояснити явище: право міського самоврядування.

2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: люблінська та берестейська унії. литовські статuti. магдебурзьке право. православні братства.

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і

самостійного опрацювання.

Історичний фактор	Що він змінює	На що звернути увагу
Люблінська унія і річ посполита	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Литовські статuti та право	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Магдебурзьке право в містах	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Берестейська церковна унія	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися

Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

3. Основний зміст теми

Пункт	Пояснення
Люблінська унія	Створила Річ Посполиту; Волинь, Київщина, Брацлавщина і Підляшшя перейшли під польську корону.
Литовські статuti	Закріплювали норми права і довго діяли на українських землях.
Магдебурзьке право	Давало містам самоврядування, суд і виборні органи, сприяло розвитку міщанства.
Берестейська унія	Частина православної ієрархії визнала владу Папи, зберігши східний обряд; виникла греко-католицька церква.
Братства	Захищали православ'я, школу, друк, мову і міську громаду.

Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

4. Причини, перебіг і наслідки

Причина / умова	Як проявлялася	Наслідок
Люблінська унія і річ посполита	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Литовські статuti та право	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Магдебурзьке право в містах	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Берестейська церковна унія	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Православні братства і захист культури	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність

Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

Причини	Подія	Наслідки
передумови, суперечності, інтереси груп	конкретні рішення, війни, реформи або організації	зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві

5. Діячі, організації та суспільні сили

Хто / що	Роль у темі
Костянтин Острозький	захисник православ'я, меценат освіти і культури.
Іпатій Потій	один з діячів Берестейської унії.

Хто / що	Роль у темі
Кирило Терлецький	учасник церковних переговорів щодо унії.
Львівське братство	впливова православна організація міщан.
Міщани	через братства і магдебурзьке право вчилися самоорганізації.

Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

Питання до діяча/організації	Відповідь має містити
Яку мету мав?	політичну, соціальну, культурну або військову мету
Якими методами діяв?	реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація
Який наслідок?	що змінилося після його/її діяльності

6. Основні поняття

Поняття	Коротке визначення
Люблінська унія	об'єднання Польщі й Литви в Річ Посполиту 1569 р.
Берестейська унія	створення греко-католицької церкви 1596 р.
Магдебурзьке право	право міського самоврядування.
Братства	православні громадські організації міщан.

Поняття	Як використати у відповіді
Люблінська унія	Скажіть: «Люблінська унія - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Берестейська унія	Скажіть: «Берестейська унія - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Магдебурзьке право	Скажіть: «Магдебурзьке право - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Братства	Скажіть: «Братства - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

7. Основні дати

Дата / період	Подія / значення
1529, 1566, 1588	Литовські статuti.
1569	Люблінська унія.
1586	Львівське Успенське братство отримало ставропігію.
1596	Берестейська унія.
1632	легалізація православної ієрархії у Речі Посполитій.

Хронологічна стрічка

1529, 1566, 1588 → 1569 → 1586 → 1596 → 1632

Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

8. Схема для розуміння

Що відбувається	Механізм	Результат
Люблінська унія	ключові дії та суперечності	історичний результат
Литовські статuti	ключові дії та суперечності	історичний результат
Магдебурзьке право	ключові дії та суперечності	історичний результат

Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.

Завдання	Як виконати
Перетворіть схему на текст	кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком.

Завдання	Як виконати
Додайте факт	до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.

9. Підсумок уроку

Теза	Пояснення
1. У XVI ст.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.

Відповідь на проблемне питання

Тема «Люблінська та Берестейська унії. Литовські статuti. Магдебурзьке право. Православні братства» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

10. Перевір себе

Рівень	Завдання
Базовий	Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати.
Середній	Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.
Достатній	Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.

Рівень	Завдання
Високий	Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату.

Міні-тест	Варіанти відповіді
1. Найважливіше в темі - це...	А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.
2. Повна історична відповідь має містити...	А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.
3. Історичне значення події - це...	А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників.

Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.